

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně

Archiv obce Blížejov

[1850]-1945 (1948)

Inventář

EL NAD č.: 666

AP č.: 309

Marie Schöntag

Horšovský Týn 2011

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archivního fondu	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	4
III. Archivní charakteristika archivního fondu	4
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	5
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a zpracování archivní pomůcky	5
Seznam použitých pramenů a literatury	6

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk	7
Příloha č. 2: Pořádací schéma	8
Inventární seznam	9
Příloha k i. č. 7: Stavební plány k rodinným domům	11

I. Vývoj původce archivního fondu

Obec Blížejev (také Bližív, Bliživo, německy Blisowa) je v písemných pramenech poprvé zachycena v roce 1324. Leží na levém břehu potoka Zubřiny asi 4,5 km jihovýchodně od Horšovského Týna. Prvními známými držiteli byli vladykové Uha, Zdeněk a Beneda, příslušníci rodu Blíživských z Blíživa. Po nich se v držení Blížejeva vystřídal mnoho dalších majitelů, mj. Hroch z Blížejeva, Sezema z Chotiměře, Příbram z Blíživy či Jan z Opálky. Od roku 1552, kdy Jetřich Blíživský prodal svou část vesnice Vácslavu Henigarovi ze Žeberka na Nahošicích, patřila větší část vesnice k Nahošicím. V 18. století figurují v tereziánském katastru čtyři držitelé Blížejeva: kromě statku Nahošice je to statek Chotiměř, panství Horšovský Týn a město Horšovský Týn. Roku 1897 přešel velkostatek, jehož součástí byl i Blížejev, do rukou Emy Müllerové-Hörnsteinové a po pozemkové reformě byl opět spravován více majiteli. Počtem obyvatel se Blížejev vždy řadil spíše k větším vesnicím. Již v roce 1789 zde bylo evidováno 43 domů, obývaných 279 osobami. Do roku 1939 vzrostl počet obyvatel na 442, z nichž se většina hlásila k německé národnosti.

Charakter obce byl převážně zemědělský, ale díky výskytu cihlářských hlín, které se zde zpracovávaly od 19. století, byl v obci částečně zastoupen také průmysl. Kromě cihelny byla ve vsi v provozu ještě potašová huť.

Organizace místní samosprávy se zásadně změnila po zrušení roboty a poddanství v roce 1848, především tzv. Stadionovým zákonem o prozatímním obecním zřízení ze 20. března 1849, který rušil dosavadní pravomoc panských vrchnostenských úřadů. Obce tak mohly svobodně volit své zástupce, vyřizovat domovské záležitosti, samostatně vyřizovat vlastní agendu, uveřejňovat výsledky obecního hospodaření a zveřejňovat jednání obecních zástupců. Stadionovo zřízení určovalo dvojí působnost obce, a sice ve vlastních záležitostech a v záležitostech přenesených, které nařizoval stát.

V roce 1850 se Blížejev stal samostatnou obcí v politickém a soudním okrese Horšovský Týn v nově vytvořeném kraji Plzeňském. Obec tvořily vsi Blížejev, Nahošice a Výrov. O fungování obecní samosprávy v obci Blížejev se ve fondu nedochovaly žádné konkrétní informace.

V roce 1864 bylo vydáno nové obecní zřízení a volební řád, podle něhož byl obecní výbor stejně jako podle Stadionova nařízení volen na tři roky, přičemž počet členů závisel na zalidněnosti obce. Obecní výbor volil ze svého středu obecní představenstvo, které se skládalo z obecního starosty a nejméně dvou radních. Měl usnášecí a dozírací moc a vyřizoval zvláště důležité záležitosti. Působnost obcí se dále dělila na samostatnou (správa obecního majetku, udílení domovského práva, záležitosti místní policie) a stále narůstající působnost přenesenou na obec zákonem (vymáhání pokut, školních platů, církevních příspěvků, volební záležitosti, živnostenské, zdravotní, sčítání lidu, některé zemědělské a lesní záležitosti, pojištění, péče o státní komunikace, postrk, daňové záležitosti, vojenské záležitosti, soudnictví, např. v poručenských záležitostech, v záležitostech pozemkových knih či v trestních věcech). Součástí přenesené působnosti byla i trestní pravomoc: starosta se dvěma obecními radními tvořili obecní trestní senát. Obce mohly ukládat peněžitou pokutu a vězení, někdy i vedlejší tresty. Přenesenou působnost obce vykonával starosta. Proti rozhodnutí bylo možno se odvolat k prvoinstančnímu politickému úřadu, tj. v případě Blížejeva k Okresnímu úřadu v Horšovském Týně.

Obecní samospráva takto v podstatě existovala až do roku 1918, kdy byla po vzniku samostatného Československa přijata a uvedena do praxe zcela odlišná ustanovení. Upraven byl především volební řád. Volilo se na základě vázaných kandidátních listin a podle zásad poměrného zastoupení, většinový systém byl odstraněn. Volební období bylo čtyřleté, v roce 1933 bylo prodlouženo až na 6 let, stejně jako tomu bylo v okresních a zemských zastupitelstvech. Obecní zřízení bylo novelizováno. Ve všech obcích byly povinně zřízeny finanční komise s rozsáhlou pravomocí, které měly právo kontrolovat veškeré obecní hospodaření. Řádnými orgány obcí bylo obecní zastupitelstvo, obecní rada, starosta a komise. O složení obecního představenstva ani obecního zastupitelstva se v archivním fondu nezachovala žádná zmínka, pouze z podpisů na stavebních plánech lze vyvodit přibližný sled obecních představených od roku 1896 až do roku

1939: v letech 1896-1902 se jako starosta podepisoval J. Pawlik, v letech 1904-1911 Johann Bunda, v roce 1912 J. Guber, v letech 1920-1927 Josef Schamberger, od roku 1928 do roku 1938 Wenzel Bunda a v roce 1939 Johann Pühl.

Po přijetí mnichovské konference došlo začátkem října 1938 k odtržení pohraničního území od Československé republiky. Také Blížejov byl v říjnu 1938 obsazen německým vojskem, které v prvních dnech vykonávalo v obci správu. Hitlerovým výnosem z 1. října 1938 bylo realizováno připojení pohraničí k Velkoněmecké říši. Do 20. listopadu 1938 vykonávaly politickou správu první instance na odtrženém území okresní úřady v čele s hejtmany, v případě Blížejova se jednalo o Okresní úřad v Horšovském Týně. Okresní úřady byly 20. listopadu 1938 přejmenovány na tzv. úřady landráta. První fáze sjednocování sudetoněmeckého území s Říší byla dokončena na základě zákona z 21. listopadu 1938, který stanovil postavení tohoto území jako přímé součásti Říše. V jeho čele stál říšský komisař pro sudetoněmecká území, jímž byl jmenován vůdce sudetských Němců Konrad Henlein. Do 1. 5. 1939 byly postupně vytvořeny nové orgány státní moci. V další etapě byla podle zákona o zřízení župy Sudetské ze 14. 4. 1939 vybudována síť státních a samosprávných orgánů podle nacistického říšského vzoru. Součástí župy Sudetské se na základě tohoto zákona stala i obec Blížejov.

Činnost obecního úřadu Blížejov byla ukončena v květnu 1945, kdy moc v obci převzala místní správní komise.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

O místě uložení archivního fondu před jeho převzetím do Státního okresního archivu Domažlice není nic známo. Zápis o převzetí písemností Archivu obce Blížejov do Státního okresního archivu Domažlice se nedochoval ani ve spisu o fondu Archiv obce, ani ve spisu o fondu Místní národní výbor Blížejov.

O osudech písemností Obecního úřadu Blížejov do roku 1945 ani o případné skartaci dokumentů před jejich inventárním zpracováním ve Státním okresním archivu Domažlice či před jejich převzetím do archivu neexistují žádné písemné informace. Vzhledem k malému množství dochovaného materiálu je však zřejmé, že došlo k jeho ztrátě či zničení ještě před převzetím do archivu.

V současné době je Archiv obce Blížejov uložen v prostorách Státního okresního archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně. Vzhledem k malému množství dochovaných písemností jej lze označit za torzovitý. O případném výskytu částí Archivu obce Blížejov v jiných archivech nebo archivních fondech nebyla nalezena žádná písemná zmínka.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Archiv obce Blížejov je uzavřeným archivním fondem, který vznikl z činnosti Obecního úřadu Blížejov. Písemnosti fondu dosud nebyly ve Státním okresním archivu Domažlice zpracovány a neexistovala k nim žádná archivní pomůcka. Ve spisu o fondu se nenachází žádný doklad, který by vypovídal o datu či množství jeho převzetí do Státního okresního archivu Domažlice. Po uspořádání tvoří Archiv obce Blížejov 4 úřední knihy a 2 kartony, časový rozsah fondu je [1850]-1945 (1948).

Při pořádání archivního fondu bylo přihlédnuto k Metodickému návodu na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce čj. AS/1-284/00, k Metodickému pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek z 12. 3. 2010 a k Základním pravidlům pro zpracování archivního materiálu (SAP 1960/II). Příslušná karta EL NAD, sestavená na základě předběžné evidence, uvádí mylně časové rozpětí (1940-1945) a počet evidenčních jednotek (5 úředních knih a 1 karton). Rozdíl mezi tímto zápisem a skutečným stavem, tzn. časový

rozsah: [1850]-1945 (1948), evidenční jednotky: 4 úřední knihy a 2 kartony, vznikl nesprávným původním zápisem do programu PEvA a přemanimulováním fondu. Do původního počtu knih byly patrně zahrnuty i spisy volně uložené v deskách. Zápisy v Knize osob přechodně pobývajících v obci (i. č. 1), vedené v letech 1936-1948, přesahují svým časovým rozpětím do archivního fondu Místní národní výbor Blížejov. Vzhledem k většímu množství starších zápisů byla kniha ponechána ve fondu Archiv obce Blížejov. Písemnosti archivního fondu nenesly žádnou signaturu, registraturní pomůcky se nedochovaly.

Ve fondu nebyla prováděna vnitřní skartace ani žádné vnitřní přesuny.

Na základě zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů ze 30. června 2004, byly obě dochované knihy zařazeny do II. kategorie.

Jazykem písemností fondu je převážně němčina.

Během uložení archivního fondu ve Státním okresním archivu Domažlice v něm nebyly prováděny žádné restaurátorské ani konzervátorské zásahy. Fyzický stav fondu je dobrý.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Z nevelkého množství dochovaného materiálu Archivu obce Blížejov lze vytěžit pouze kusé informace o fungování obecní samosprávy. Největší část spisů tvoří stavební plány, z nichž nejvýznamnější dokumentují přestavbu parní cihelny Müller-Hörnstein v roce 1927 a obecní kanalizaci v roce 1929. Na spisech a dochovaných stavebních plánech z let 1895-1940 se objevují podpisy starostů, avšak nelze z nich vytvořit souvislou řadu. Za nejinformativnější tak lze považovat knihy evidence obyvatel (i. č. 1-3) a parcelní protokol (i. č. 4). O veřejném životě v obci v předválečném a starším období stručně retrospektivně informuje obecní kronika vedená v letech 1957-1968, která je součástí fondu Místní národní výbor Blížejov.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a zpracování archivní pomůcky

Archivní fond Archiv obce Blížejov zpracovala, zinventarizovala a úvod k němu napsala ve Státním okresním archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně v dubnu 2010 Marie Schöntag.

V Horšovském Týně 3. ledna 2011

Marie Schöntag

Seznam použité literatury

- HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan, DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005. ISBN 80-7106-709-1.
- PROFOUS, Antonín. *Místní jména v Čechách I. (A-H)*. Praha : Nakladatelství Československé akademie věd, 1954, s. 99-100.
- LIEBSCHER, Karl. *Der politische Amtsbezirk Bischofteinitz*. Horšovský Týn 1913, s. 322-324.
- SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen, statistisch-topographisch dargestellt. VII. Band: Klattauer Kreis*. Prag 1839, s. 195.
- MACKOVÁ, Marie. K úřadování a spisovněm obcí a měst, které od 1. října 1938 náležely pod říšskoněmeckou správu, *Archivní časopis*, 1999, roč. 49, s. 235-240.
- Metodické návody a instrukce pro zpracování archivního materiálu. *Sborník archivních prací*, 1960, roč. X, zvláštní příloha č. 2, Zásady pro pořádání archivů měst a obcí, s. 215-309.
- SCHELLE, Karel. *Vývoj veřejné správy v letech 1848-1948*. Praha : Eurolex Bohemia, 2002. ISBN 80-86432-25-4.
- PROCHÁZKA, Zdeněk. *Český les - Domažlicko, historicko-turistický průvodce č. 5*. Domažlice : Nakladatelství Českého lesa, 1996, s. 23.
- *Unser Heimatkreis Bischofteinitz mit den deutschen Siedlungen im Bezirk Taus*. Eichstätt 1983, s. 167-168.
- EDL, Jan. Přehled změn v územní organizaci politické správy v letech 1928-1948, *Paginae historiae*, 2006, č. 14, s. 485-546.
- SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze Království českého IX., Domažlicko-Klatovsko*. Praha : Nakladatelství Šolc a Šimáček, 1893, s. 124.

Seznam použitých zkratk

AP	archivní pomůcka
AS	archivní správa
č. k.	číslo kartonu
č. kat.	číslo katastru
EL	evidenční list
MV ČR	Ministerstvo vnitra České republiky
NAD	národní archivní dědictví
RD	rodinný dům
SAP	Sborník archivních prací
Sb.	sbírky
sig.	signatura
SOA	státní oblastní archiv
SOAP	Státní oblastní archiv Plzeň
SOkA	státní okresní archiv

Pořadací schéma

1. Obec a její správa

- 1.1 Domovské právo, evidence obyvatel, matriční záležitosti
- 1.2. Volební záležitosti
- 1.3 Obecní funkcionáři a zaměstnanci
- 1.4 Všeobecná správní činnost obce

2. Správa obecního majetku

- 2.1 Jednotlivé části obecního majetku (pozemky, pole, lesy, budovy)
- 2.2 Rozpočtové hospodaření obce

3. Péče o bezpečnost a veřejný pořádek

- 3.1 Hygienické a veterinární záležitosti
- 3.2 Mravnostní záležitosti (vysvědčení zachovalosti a hmotných poměrů)
- 3.3 Stavební a požární záležitosti, elektrifikace
- 3.4 Trestní pravomoc

4. Péče o veřejné ústavy a zařízení

- 4.1 Chudinství a sociální péče
- 4.2 Školské záležitosti
- 4.3 Církevní záležitosti
- 4.4 Záležitosti spolkové a kulturní

5. Spolupůsobení ve státních záležitostech

- 5.1 Vojenské záležitosti
- 5.2 Daňové a katastrální záležitosti
- 5.3 Soudní záležitosti
- 5.4 Živnostenské a obchodní záležitosti
- 5.5 Peněžní ústavy, pojišťovny, hospodaření s obecními financemi
- 5.6 Zemědělství, honební záležitosti

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Č.ev. jedn.
---------	-------	---------------	-------------

I. KNIHY

1. Knihy všeobecné správy obce

1	Kniha osob přechodně pobývajících v obci	1936-1945 (1948)	K 1
2	Kniha vydaných domovských listů	1903-1942	K 2

2. Knihy evidence ve věcech spolupůsobení ve státních záležitostech

3	Přihlašovací kniha o pobytu neaktivního mužstva vojska a loďstva válečného	1903-1938	K 3
4	Parcelní protokol	[1850]-[1870]	K 4

II. SPISY

1. Obec a její správa

5	Obvod obce (návrh na rozloučení obce)	1897	N 1
6	Domovské právo	1923-1937	N 1

2. Péče o bezpečnost a veřejný pořádek

7	Stavební záležitosti (mj. stavební dokumentace k obecní kanalizaci, návrhy stavby mateřské školky, měšťanské školy, hasičské zbrojnice, stavební úpravy hostince, parní cihelny; soupis stavebních plánů k rodinným domům, řazených abecedně dle příjmení stavebníků, viz Příloha k i. č. 7 na str. 11)	1896-1940	N 1
---	---	-----------	-----

3. Péče o veřejné ústavy a zařízení

8	Péče o osoby ve výslužbě (staniční zřízenec)	1913-1931	N 2
9	Církevní záležitosti (opravy kostela a farních budov, postavení kříže)	1895-1898	N 2

4. Spolupůsobení ve státních záležitostech

10	Vojenské záležitosti	1896-1905	N 2
11	Katastrální záležitosti	1929-1932	N 2
12	Agenda pozemkových knih (evidence pozemků, pozemkové úpravy, pozemnostní archy, trhové smlouvy)	1895-1944	N 2
13	Soudní záležitosti (placení výživného)	1924-1925	N 2
14	Peněžní ústavy (pojištění)	1941-1944	N 2

Stavební plány k rodinným domům

<u>Jméno stavebníka</u>	<u>Č. popisné</u>	<u>Parcelní číslo</u>	<u>Druh stavby</u>	<u>Rok</u>
Bunda Johann	38		RD + hosp. stavení	1897
Bunda Josef	18		RD + hosp. stavení	1905-1938
Eckstein Josef	29		adaptace RD	1927-1933
Felix Josef	82	185/1 780/2	RD + hosp. stavení hosp. stavení	1932-1938 1925
Goth Johann	16 (Výrov)		RD	1908-1914
Gruber Johann	20		RD + hosp. stavení	1912
Gruber Josef	51 (?)		RD	1907
Guber Anton	10		RD + hosp. stavení	1920-1938
Hammerschick Michael	87		RD + hosp. stavení	1940
Helget Anna	80 (?)	105/6	RD	1932
Chocholatý Josef	34		RD + hosp. stavení	1913-1933
Janoušová Johanna	39		RD + hosp. stavení	1924
Johánek Josef	53 (?)	115/3	RD	1923-1926
Kaas Josef	14 (?)		RD	1914-1924
Kabourek Martin	15		RD + hosp. stavení	1906-1912
Kabůrek Martin	81 (?)	105/7	RD	1932
Kapic Karel a Barbora		185/8	RD + hosp. stavení	1931
Kaše Jakub	69		adaptace RD	1935
Kazda Antonín a Anna	84 (?)	181/4	RD + hosp. stavení	1932-1933
Knedlhans Josef, Beránek Antonín	55, 56 (?)	115/7, 115/8 115/9	dvojdomek	1924
Krčma Josef	27		RD	1901-1913
Kugl Michael	3		RD	1910
Kůst Josef	4		RD + hosp. stavení	1926-1930

Lang Anton	6		nástavba RD	1926-1934
Mařík Jan a Jana	89 (?)	185/16	RD + přístavek	1938
Merulík Václav	21 (?)	58	RD + hosp. stavení	1896-1931
Mrázová Marie		180/2	RD	1933
Müller-Hörnstein		113/2	RD	1929
Nozar Antonín	74 (?)	185	RD	1931
Papež František		113/4	dvojdomek	1931
Pinker Simon	16 (?)		RD + hosp. stavení	1928
Pühl Marie		115/17	RD	1927
Schamberger Jakob	12 (?)		RD + hosp. stavení	1898-1909
Schwarz Josef	59 (?)			1924
Schwarz Wenzel a Marie		185	RD	1933
Steinbach Josef	28		adaptace RD	1899-1926
Steinbach Václav	33		RD + hosp. stavení	1929
Stulík Josef		113	RD	1928
Ševčíková Alžběta	102	180	RD	1932
Štengl Jakub a Anastasie		185/7	RD	1932
Uhl Johann			RD	1928-1929
Uhl Johann	22		RD	1902-1935
Váchal Jakub a Jana	76 (?)	185/5	RD	1931
Vogeltanz Anna	(75?)	185/4	RD	1931
Volák Josef	(60?)		RD	1925-1934
Zischek Johann	24		adaptace RD	1920-1935
		115/1	RD	[1920]-[1930]

Název archivní pomůcky: Archiv obce Blížejev
Značka fondu: AO Blížejev
Časový rozsah: [1850]-1945 (1948)
Počet evidenčních jednotek: 6 (4 úřední knihy, 2 kartony)
Počet inventárních jednotek: 14
Rozsah v bm: 0,25 0,33 bm
Stav ke dni: 3. 1. 2011, 24. 9. 2012
Zpracovatelka archivního fondu: Marie Schöntag
Zpracovatelka archivní pomůcky: Marie Schöntag
Počet stran: 13
Počet exemplářů: 4
Schválil: Mgr. Radka Kinkorová
dne 03.01.2011 - čj. SOAP/010-0001/2011